

Blok tematyczny: Międzyludzkie więzi.

Temat dnia: Andrzejki.

Cel lekcji: Systematycznie ćwiczyć stosowanie poprawnych liczebników przy podawaniu daty i podczas zabaw. Utrwalać umiejętność rozumienia ze słuchu. Zgromadzić słownictwo związane z tematem. Zbudować pozytywną atmosferę. Kształcić umiejętność wzajemnego słuchania i zachowywania dobrych relacji w czasie grupowych działań. Pokazać różne zabawy związane z dawnymi obyczajami. W wybranych momentach ćwiczyć dialogowanie. Inspirować do własnych przemyśleń pod wpływem poznanych przysłów i aforyzmów.

Pomoce:

Uczeń: przybory szkolne, wosk.

Nauczyciel: Film prezentujący obyczaje Andrzejkowe, miska z wodą, baloniki z sentencjami.

Zapis w dzienniku: Tradycyjne powtórzenie liczebników podczas podawania daty i podczas zabaw.

Ćwiczenie w rozumieniu ze słuchu: prawda/fałsz. Zestaw zabaw: **Wyścig butów. Cztery talerzyki.**

Najdłuższa obierzyna. Serce z imionami. Rzucanie monetą. Lanie wosku. Pękające balony.

Przebieg:

1. Tradycyjne ćwiczenie z liczebnikami. Nauczyciel powinien także wykorzystać podczas lekcji wszystkie okazje do głośnego liczenia po polsku. Podczas zabaw andrzejkowych nadarzą się takie okazje. Liczenie butów, liczenie świeczek, liczenie wróżb, liczenie osób, które ustawiły się w rzędzie.

2. Wprowadzenie do zajęć. N. mówi: Dzisiaj spróbujemy odtworzyć kilka tradycyjnych dla polskiej kultury ludowej obyczajów związanych z andrzejkami. Nazwa pochodzi od imienia Andrzej.

Przeczytam teraz dwukrotnie tekst o obyczajach związanych z andrzejkami. Podczas słuchania wypełnijcie tabelkę prawda/fałsz:

	P	F
Andrzejki. Obchodzone są w Polsce w noc z 29 na 30 listopada.		
Pierwsze wzmianki o andrzejkach pochodzą z początków XIX wieku.		
Św. Andrzej patronował pannom pragnącym miłości.		
Andrzejki wywodzą się z pradawnej Galii.		
Imię Andrzej jest kojarzone ze starogreckim <i>andros</i> i <i>aner</i> (dzielny, mężny).		
Kiedyś dla chłopców szykujących się do ożenku takim świętem był dzień św. Katarzyny.		
Zabawy andrzejowe to tradycyjne zabawy chrześcijańskie.		
Dzisiaj andrzejki traktuje się z przymrużeniem oka.		

3. Przygotowanie wystroju klasy:

Nie istnieje jakiś szczególny kanon wystroju klasy. Uczniowie mogą więc przygotować go wcześniej według własnego uznania. Elementem tego wystroju mogą być balony, w których ukrywamy wróżby dla uczestników (patrz zakończenie lekcji). Tę zabawę związaną z wystrojem klasy warto zostawić na zakończenie, ze względu na hałas i rwetes przy pękaniu balonów.

4. Wyścig butów.

Lewe buty uczestników zabawy ustawiamy rzędem w kącie pokoju. Następnie uczniowie przedstawiają je tak, aby ostatni but "przeskakiwał" na pierwsze miejsce aż do momentu, gdy dotknie progu.

Technicznie powinno się umożliwić działanie wszystkim uczniom. Po ustawieniu butów wszyscy siadają naprzeciwko. Przesztafowanie buta zawsze dokonuje jego właściciel, po czym wraca na miejsce.

Według tej wróżby właściciel lub właścicielka buta, który dotknał progu najwcześniej wyjdzie za mąż lub się ożeni.

Elementy edukacyjne podczas zabawy - wprawki językowe:

Wybrany uczeń liczy buty. Podczas przekładania butów wszyscy uczniowie liczą chórem na głos.

N. zadaje wybranemu uczniowi pytanie:

Kto pierwszy się ożeni? lub Kto pierwszy wyjdzie za mąż?

Pierwszy ożeni się Władek.

Pierwsza za mąż wyjdzie Basia.

5. Cztery talerzyki

W zabawie można użyć więcej filiżanki. Zależy to w zasadzie od inwencji nauczyciela. Pod talerzykami ukrywamy różne przedmioty, które także mają charakter symboliczny i będą stanowić wróżbę.

Przykłady:

koperta - możesz spodziewać się wiadomości.

moneta - osiągniesz bogactwo.

liść - jesteś pod opieką przyrody (związek, jedność z przyrodą).

nutka - w przyszłości będziesz wiodł życie pełne harmonii, może czeka cię los artysty.

pióro - zostaniesz pisarzem

cukierek - czeka cię słodkie, beztroskie życie

spinacz - masz prawdziwego przyjaciela już na zawsze

bilet - przed tobą ciekawa podróż

wstążka: popłyniesz rzeką podczas wakacji

klucz - znajdziesz drogę do nowych ciekawych projektów

nitka - połączysz ze sobą skłóconych przyjaciół

(itp.)

6. Najdłuższa obierzyna

Dla uczestników zabawy trzeba przygotować tej samej wielkości jabłka. Na odpowiedni znak zaczynają obierać swoje owoce. Kto w finale osiągnie najdłuższą obierzynę, tego związek z drogą osobą będzie trwać najdłużej. Ponadto uczestnicy mogą swoją obierzynę rzucić za siebie, a potem próbować odczytać w jaką literę się ułożyła. Litera wskaże początek imienia ukochanej bądź ukochanego.

7. Serce z imionami.

Uczniowie dostają od nauczyciela po kilka papierowych serc. Na jednych wypisują imiona męskie na innych żeńskie. W tym celu używają kalendarzy, aby ćwiczenie było jednocześnie powtórką z pisania i czytania. Serca zostają przez nauczyciela przemieszane i ułożone na podłodze, z tym że osobno leżą imiona dziewczęce, a osobno chłopięce. Każdy z uczestników zabawy sięga po jedno serce, w ten sposób może znaleźć imię swojego przyszłego męża lub żony. Można też zastosować inny wariant zabawy. Imiona zostają wypisane na dwóch dużych sercach. Kto chce poddać się wróżbie, wbija w serce szpilkę. Po odwróceniu poznaje imię swojej przyszłej ukochanej bądź ukochanego.

8. Rzucanie monetą

Na talerzyku leżą monety o różnych nominatach. Uczestnik chwilę zastanawia się i w myślach wypowiada swoje marzenie, następnie wybiera dowolną monetę i próbuje trafić do stojącego w odpowiedniej odległości naczynia z wodą. Jeśli sztuka się uda się, jego marzenie się spełni.

9. Lanie wosku

To ulubiona tradycja andrzejkowa większości uczestników obrzędowych zabaw. Polega na laniu gorącego wosku do wody, a potem odczytywaniu znaczenia powstałego kształtu. Są dwa sposoby lania wosku. Pierwszy polega na wlaniu wosku do wody wprost z garnuszka. Powstaje wówczas figura przestrzenna. Drugi sposób lania wosku powolutku przez dziurkę od klucza i wprost ze świeczki. Ten

sposób pozwala utworzyć płaski rozległy obrazek. Oba mogą być "odczytywane" na ścianie z wykorzystaniem techniki teatryku cieni.

10. Pękające balony.

Dobrze jest, jeśli N. przygotuje wcześniej cytaty lub złote myśli i umieści w balonach przed nadmuchianiem. Ich brzmienie powinno sugerować jakiś rodzaj wróżby na przyszłość. Zabawa może polegać na tym, że najpierw osoba losuje z koszyka liczbę, a potem odlicza kolejne balony i sięga po wyliczony balon. Wróżbę może przeczytać na głos lub zachować ją dla siebie. Cytatów do wykorzystania:

Tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga. (Adam Mickiewicz)

Miej serce i patrzaj w serce. (Adam Mickiewicz)

Dobrze jest, jeśli N. przygotuje wcześniej cytaty lub złote myśli i umieści w balonach przed nadmuchianiem. Ich brzmienie powinno sugerować jakiś rodzaj wróżby na przyszłość. Zabawa może polegać na tym, że najpierw osoba losuje z koszyka liczbę, a potem odlicza kolejne balony i sięga potem właściwy. Wróżbę może przeczytać na głos lub zachować ją dla siebie. Tę zabawę związaną z wystrojem klasy warto zostawić na zakończenie, ze względu na hałas i rwetes przy pękaniu balonów.

Andrzejki obchodzone są w Polsce w noc z 29 na 30 listopada, w wigilię świętego Andrzeja, choć jest to obyczaj, który zachował się głównie jako zabawa szkolna. Tradycja sięga zamierzchłych czasów. Pierwsze pisemne wzmianki o tym święcie pochodzą z XVI wieku.

O ile dziś to walentynki uważamy na święto zakochanych, o tyle kilka dekad temu to św. Andrzej patronował pragnącym miłości pannom, zaś patronką chętnych na ożenek kawalerów była św. Katarzyna (4 listopada). Z biegiem czasu andrzejki wchłonęły obchody katarzynek, a chłopcy zaczęli świętować razem z dziewczętami.

Andrzejki mogą wywodzić się już z czasów... starożytnej Grecji. Imię Andrzej jest kojarzone ze starogreckim *andros* i *aner* oznaczającymi męża bądź mężczyznę lub *adnreios* (dzielny, mężny), nawiązującym do męczeńskiej śmierci św. Andrzeja. Inne źródła mówią o starogermańskim pochodzeniu andrzejek, związanym z kultem boga płodności, miłości i bogactwa.

Obyczaje andrzejkowe miały w zasadzie charakter pogański. Wokół domów palono wielkie ogniska, które miały odpędzać złe duchy, a panny liczyły sztachety w płocie w nadziei na to, że dowiedzą się czegoś o przyszłym małżonku, np. ile będzie miał lat.

Dzisiaj andrzejki są zabawą traktowaną z przymrużeniem oka, a najczęściej pamiętają o niej grupy szkolne, traktując zwyczaj, jako okazję do grupowej, wesołej rozrywki. Za chwilę poznacie kilka andrzejkowych zabaw, które w listopadowy wieczór możemy zorganizować w domowych warunkach albo podczas zajęć szkolnych i dzięki temu poznać trochę dawnych słowiańskich tradycji.

Cytaty do wykorzystania podczas zabawy z balonami:

Tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga. (Adam Mickiewicz)

Miej serce i patrzaj w serce. (Adam Mickiewicz)

Idź swoją drogą, a ludzie niech mówią, co chcą. (Dante Aligieri)

Wspaniały jest człowiek, który dostrzega twoje serce (Ani)

Trzeba marzyć, ale pod warunkiem, że się naprawdę wierzy w swoje marzenia. (Simone de Beauvoir)

Gdy ludzie mówią o tobie źle, staraj się żyć w taki sposób, by nikt im nie uwierzył. (Daniel Boorstin)

Postępuj zawsze tak, jakby to. co czynisz, miało być twoim ostatnim postępkiem. (Elias Canetti)

Staraj się zostać uczciwym człowiekiem - zyskasz dzięki temu pewność, że na świecie jest o jednego drania mniej. (Thomas Carlyle)

Najbardziej straconym dla człowieka jest dzień, w którym się nie śmiał (Nicolas de Chamfort)

Nie przejmuj się, gdy inni cię nie rozumieją; martw się raczej wtedy, gdy ty nie potrafisz zrozumieć innych. (Paul Claudel)

Niezadowolony z siebie to podstawa każdego prawdziwego talentu. (Antoni Czechow).

Bogaty jest taki człowiek, dla którego świat jest nieustannym odkrywaniem. (Georges Duhamel)
Nie krzywdź, jeśli nie chcesz być krzywdzony. (Fokilides)
Tylko ci, którzy nie boją się wielkich klęsk, mogą odnosić wielkie zwycięstwa. (Robert Kennedy)
To, co masz do powiedzenia, powiedz w odpowiednim czasie. (prysłowie gruzińskie)
Mówiąc tysiąc słów, trudno sobie nie zaszkodzić (prysłowie chińskie)
Gdy mówisz, twoja mowa musi być lepsza niż milczenie. (prysłowie armeńskie)
Nie pozwól, aby konflikt stanął na przeszkodzie głębokiej przyjaźni. (Dalajlama)
Szczęście nie zależy do liczby przyjaciół, ale od ich właściwego doboru. (Ben Jonson)
Tylko ludzie o wielkich zaletach serca mają przyjaciół. (Wolter)
Nie rozmawiaj o nieobecnych.
Idź przez życie z podniesionym czołem, a nie z zadartym nosem.

Krótki komentarz do tematu.

Andrzejki nie są wcale powszechnie i regularnie obchodzonym polskim obyczajem, a taką informację spotkać można w różnych opracowaniach dla Polonii. Można w zasadzie powiedzieć, że zanika, również ze względu na swoją anachroniczną wymowę. Wszak powiela zabawy, które wynikały z roli kobiety, jaką narzucono jej przez wieki: za wszelką cenę znaleźć męża. We współczesnym świecie żartobliwie odnosimy się do zabaw andrzejkowych i zwłaszcza w szkole powinno się dbać o to, aby nie sprowadzić ich jedynie do jednego tematu. Szkole andrzejki to przede wszystkim okazja do wspólnej zabawy klasowej i od nauczyciela zależy, jakie gry pojawią się w trakcie. Na pewno najważniejszą z nich jest lanie wosku. Uczniowie czekają właśnie na ten moment i od inwencji nauczyciela zależy, w jaki sposób wróżby będą odczytywane.